

Beagle berichten (2)

De clipper *Stad Amsterdam* zeilt de wereld rond in het kielzog van **Darwin**. Aan boord zijn wetenschappers, kunstenaars en andere tijdelijke opvarenden. En een verslaggever van de *VPRO Gids*

DOOR MARTEN MINKEMA

VANNACHT is de oceaan als de hei zo rustig. De *Stad Amsterdam* ploegt op z'n motor de laatste honderd zeemijlen naar Tenerife onder een volle sterrenhemel. Aan boord werken de mechanismen van de evolutie op volle toeren, maar we slapen en hebben daar geen weet van. Toch heeft Darwin het allemaal al beschreven. Hoe het leven met vleugels en drijf-hout over zee reist, neerploft en aanspoelt op nieuw land. Vanmorgen lag ons schip nog bij Selvagem Grande, een vulkanische rots op volle zee tussen Madeira en de Canarische Eilanden met een vuurbaken, vogels, een Portugese opzichter en fossielen. Vanwege dat laatste was een Beagle-ploeg vooruit gereisd, en we pikten die nu weer op. Trots brachten ze een versteend ei aan boord, maar dat was niet alles. Het eiland krioelt ook van een muurhagedisje dat alleen hier voorkomt en op Madeira. Tientallen exemplaren van *Lacerta dugesi* kropen diep weg in de bagage, maar werden op tijd gesnapt. Op eentje na dan, die nu ergens op het schip zijn kans afwacht om morgen vanuit de haven van Santa Cruz een nieuwe populatie te stichten op onbekend terrein. Dat kan alleen als het beestje zich voorplant via *parthenogenese*, dat wil zeggen dat de andere sekse niet nodig is. En dan nog is de onderneming onmogelijk riskant, zoals alle verspreiding van soorten. En vol eenzaamheid, zoals de zee zelf.

Soms passeren we dagenlang niets dan water. Dan een verbleekte rode boei op drift; misschien met een kreeftje eraan, want het leven klampt zich ook dankbaar vast aan onze *plastic soup* om wat van de wereld te zien. Daar komt een klompvis langs, die lijkt op een omgekeerde pizzadoos en die na een kwartier wordt gevolgd door een echte pizzadoos. Alleen de

dolfijnen komen nooit alleen, ze roepen elkaar om te spelen met de boeggolven. Dan weer een etmaal niks, tot de uitkijk van de hondenwacht om half twee 's nachts, geleund tegen de kaapstander op het voordek, een groen knipperlichtje aan stuurboord voorbij ziet komen. Langzaam dimmend en oplichtend, niet groter dan een pingpongbal en al net zo vederlicht meedainend op de golven. Het zou een visnet kunnen markeren, maar dat is niet waarschijnlijk. Of een onderzeeboot die ons peilt, maar waarom dan een lampje? Het is toeval dat juist wij dat balletje zien, maar ook weer niet. Want je moet toch iets tegenkomen. De stuurman maakt een aantekening in het logboek op de brug en dat is het dan.

Orkaan

Het computerscherm naast hem toont Fred, een tropische storm die uitgroeit tot een orkaan van de tweede categorie. De pit van de storm ligt ten westen van de Kaapverdische Eilanden, maar daar zijn we nog lang niet. Kapitein Richard Slootweg toont iedere avond hoe het gaat met Fred en zegt dat we ons geen zorgen hoeven maken. Redmond O'Hanlon vindt dat verontrustend. 'Een storm krijgt niet zomaar een naam. Een naam is *bad news*.' Richard wil Fred rechtuit passeren, zonder tijdsverlies. Redmond: 'Geen goed idee. We moeten omvaren, een bocht maken.' Vol overtuiging: 'Fred komt op ons af met zeventien knopen en dat is onze topsnelheid. Je moet verbeelding hebben om de gevaren te zien, anders ga je eraan. Ik zei de kapitein dat we de masten zullen moeten omhakken. Maar dat kan niet, want ze zijn van staal.'

Ook de keuken is helemaal van metaal. Kok Bart Freijser noemt het *de bunker*. Hij werkt er iedere dag, ook bij storm. 'Dan ga ik in de wasbak zitten, aardappelen schillen en die gooi ik dan in de tweede bak naast me. En vooral geen vet morsen, want binnen de kortste keren is het hier een levensgevaarlijke glijbaan.' Bart kookt altijd 'met een pepertje' en krijgt graag een compliment na het eten. 'Maar niet te vaak, daar hou ik niet van.' Soms heeft hij er de pest in en is er geen toetje. Als iemand dan toch zeurt om chocolade-ijs, staart hij in de verte zoals alleen zeelui dat kunnen en zwijgt. Maar dan, gevraagd naar eenzaamheid: 'Er kwam ooit een vogel aanvliegen in een Amerikaanse haven. Die

heeft zes dagen met ons meegereisd en is op volle zee weggevlogen. Naar land? Ik weet het niet, er was geen land. Het was maar een heel klein vogeltje.' Nee, dan de twee duiven – type vliegende rat – die ooit in de Golf van Biskaje neerstreken op de clipper. Ze staken mee de zee over om bij het eerste Caribische eiland gezamenlijk hun toekomst tegemoet te vliegen. Zo kan het ook natuurlijk.

JOHN FRANCIS

Dodelijk

Buiten staat leerling-swk (stuurman-werktuigkundige) Michel van Deudekom te turen over het water. 'Dat doe ik zo vaak. Dan ben ik los, even samen met de zee.' Hij leunt met één arm op de reling als in het café aan de bar. 'Kijk, nu sta ik open voor een gesprek. Maar steun ik met beide armen, dan ben ik even weg. Dan zou je eigenlijk niet moeten storen. Nee, doorlopen hoeft nou ook weer niet, want het is een klein bootje. Je mag er best naast gaan staan.' En wat zegt de oceaan? 'Het is een luisterend oor, maar je krijgt natuurlijk geen woorden terug. Toch geeft het net zo'n voldoening als menselijk contact.' Vorige maand zag hij op de Middellandse Zee een drenkeling voorbij glijden in de nacht. Maar het was maar een schim. 'De volgende dag kwam bij Gibraltar de oproep om mee te zoeken naar een vermiste jonge vrouw. Vanuit de mast zagen we haar lichaam drijven. Op de buik, met een felgekleurd zwemvest aan. We hielden vier uur lang de wacht naast haar, tot ze uit het water werd

gehaald. Veel grote schepen zouden de andere kant op hebben gekeken. Die willen niet dat we iets zien, want stoppen is ontzettend duur.' De zee is hoe dan ook dodelijk. Wie van boord valt, heeft maar één procent kans om te overleven. In een paar tellen is de clipper honderd meter verder en op die afstand is een hoofd al niet meer onderscheiden. Het is ochtend en de clipper vaart de haven binnen van Santa Cruz. Iemand ziet de *Lacerta dugesi* over het dek schieten, richting trossen, de vrijheid tegemoet. Vergeefs. Het reptiel wordt gegrepen en ligt nu in de vriezer. Volgende keer beter.

Beagle, in het voetspoor van Darwin Afl. 3: Uitgestorven

► ZONDAG, NEDERLAND 2, 21.10-21.50 UUR

Villa VPRO: Noorderlicht. Het Beagle-hoekje

► VRIJDAG, RADIO 1, 15.25-15.40 UUR

► beagle.vpro.nl

Yasha

Om in de toekomst nog servicegericht en klantvriendelijker te zijn, wil ik u verzoeken onderstaande enquête in te vullen. Onder de inzenders zullen boekenbonnen en een diner met AG worden verloot.

- 1 Hebt u op- of aanmerkingen op het gedrag of de schrijfsels van AG?**
- 2 Zijn zijn producten altijd vers?**
- 3 In het geval u gebruik hebt gemaakt van zijn intieme services, zoent AG:**
  - a) te vaak
  - b) te weinig
  - c) net genoeg
  - d) geen mening
- 4 Op welke plekken zou AG vaker moeten zoenen? (Denk bij plekken aan het lichaam, maar denk bij plekken ook aan achter de sluis of voorbij de grote molen.)**
- 5 Op welke plekken zou hij minder vaak of helemaal niet moeten zoenen?**
- 6 Zijn de conversaties met AG:**
  - a) intelligent
  - b) te intelligent, ik snap niet waarover hij het heeft
  - c) aan de domme kant
  - d) ik voer alleen in mijn hoofd gesprekken met AG
- 7 Zijn de grappen van AG:**
  - a) flauw
  - b) pikant
  - c) onbegrijpelijk
  - d) grappig
- 8 Stelt u zich voor dat AG een supermarkt is, wat vindt u van het assortiment?**
  - a) ik vind altijd alles wat ik nodig heb
  - b) ik mis bepaalde producten
  - c) echt spannende producten ontbreken
  - d) ik kan het me niet permitteren te winkelen in deze supermarkt.
- 9 Als AG goedkoper zou zijn, zou u dan overwegen gebruik te maken van zijn diensten?**
  - a) ik zou het zeker overwegen
  - b) nee, ook dan is hij me te duur
  - c) als AG de bonuskaart zou invoeren zou ik wel eens bij hem naar binnen wippen
  - d) ik doe principieel geen boodschappen bij AG.
- 10 In het verleden hebben schrijvers alleen hun ziel verkocht, nu verkopen ze ook hun lichaam. Wat vindt u daarvan?**
  - a) een vooruitgang
  - b) beter een verkocht lichaam dan een onverkocht lichaam
  - c) het idee is goed maar de prijzen zijn schandalig
  - d) ik geef de voorkeur aan andere lichamen.
- 11 Stelt u zich weer even voor dat AG een supermarkt is. Zijn de schappen:**
  - a) kraakhelder
  - b) de supermarkt zou zich vaker mogen wassen
  - c) ik vind een beetje vies wel lekker
  - d) geen mening.

Dank voor de moeite.

► yasha@vpro.nl